

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเรื่อง การนํานโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์ ชุมชนบ้านบางพลับ หมู่ที่ 4 ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ซึ่งแบ่งการศึกษาวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีลักษณะแตกต่างจากงานวิจัยทั่วไป คือ ในขั้นตอนแรกมีการทำการศึกษาเบื้องต้น (Pre - study) เพื่อให้เห็นถึงข้อมูลในเบื้องต้นเกี่ยวกับการนำการท่องเที่ยวเข้ามาสู่ชุมชน แล้วจึงนำไปสู่การกำหนดรายละเอียดวิธีวิจัยในขั้นตอนที่ 2 คือ การศึกษาในประเด็นที่ตั้งเป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย โดยรายละเอียดของวิธีการศึกษาทั้ง 2 ขั้นตอน สามารถอธิบายได้ ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการศึกษาเบื้องต้น

โดยทำการศึกษาข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

1. ศึกษาประวัติของชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนตั้งแต่แรกเริ่ม โดยศึกษาแหล่งข้อมูลจากเอกสารประวัติชุมชน คู่มือชุมชน แผนชุมชน รายงาน บทความเกี่ยวกับชุมชน และคู่มือประกอบการบรรยายต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนจากห้องสมุดชุมชนและศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์บ้านบางพลับ
2. การศึกษาข้อมูลของลักษณะทางภูมิศาสตร์ของชุมชนและสภาพแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งทำการศึกษาแหล่งข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางพรหม โดยการศึกษาจากเอกสารแผนพัฒนาตำบล และรายงานประจำปีของหน่วยงาน
3. ศึกษาข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยว ประเภทของกลุ่มนักท่องเที่ยว รางวัลที่ได้รับรายได้จากการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งศึกษาแหล่งข้อมูลจากศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์บ้านบางพลับ โดยศึกษาจากเอกสารคู่มือของชุมชน รายงานประจำปี รายงานสถิติของนักท่องเที่ยวจากศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์บ้านบางพลับ และจากการสังเกต

4. ศึกษาข้อมูลการบริหารจัดการของการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งทำการศึกษาแหล่งข้อมูลจากผู้นำในชุมชน คณะกรรมการในชุมชน และประธานกลุ่มผู้ประกอบการในชุมชน โดยวิธีการสนทนากลุ่ม รวมถึงศึกษาข้อมูลนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากภาครัฐที่ลงมาสู่ชุมชน ความสำคัญของนโยบาย การรับรู้เกี่ยวกับนโยบาย และการตอบสนองต่อนโยบาย ซึ่งทำการศึกษาแหล่งข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางพรหม สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบางคนที และกลุ่มผู้นำชุมชน โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารคู่มือชุมชน รายงานประจำปีของชุมชนและของหน่วยงาน ตลอดจนแผนชุมชนและแผนพัฒนาตำบล และการสนทนากลุ่มของผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชน

กลุ่มตัวอย่าง

1. เอกสารที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เอกสารจากชุมชนที่กล่าวถึงประวัติชุมชน คู่มือชุมชน แผนชุมชน รายงานสถิติ คู่มือประกอบการบรรยายของชุมชน ตลอดจนแผนพัฒนาตำบล และรายงานประจำปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพรหม
2. ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำศูนย์ท่องเที่ยวฯ และคณะกรรมการชุมชนในชุมชนบ้านบางพลับ หมู่ที่ 4 ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 8 คน
3. เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐจำนวน 4 หน่วยงาน ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานในชุมชน และประสานงานระหว่างหน่วยงานกับชุมชน ได้แก่ นักพัฒนาชุมชนอำเภอจำนวน 1 คน จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบางคนทีจังหวัดสมุทรสงคราม นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จำนวน 1 คน จากสำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม เกษตรตำบล จำนวน 1 คน จากสำนักงานเกษตรอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางพรหม จำนวน 1 คน รวมทั้งหมดจำนวน 4 คน
4. กลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งมีจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพสตรีเกษตรพัฒนาบางพรหม กลุ่มส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ไร่สารพิช และกลุ่มโฮมสเตย์ โดยศึกษาข้อมูลจากประธานกลุ่มของทั้ง 3 กลุ่ม รวมจำนวน 3 คน
5. กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านบางพลับหมู่ที่ 4 ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ในช่วงเดือน มีนาคม – ธันวาคม พ.ศ.2554 โดยการสังเกตและนับจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร รายงานประจำปี รายงานสถิติ ประวัติชุมชน และคู่มือประกอบการบรรยายของชุมชนจากห้องสมุดชุมชนและจากศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์บ้านบางพลับ รวมถึงการศึกษาจากเอกสาร แผนพัฒนาชุมชน และรายงานประจำปี จากองค์การบริหารส่วนตำบลบางพรหม

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) คือ การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในประเด็นของบริบทชุมชน เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการ การท่องเที่ยวในชุมชน ในแง่ของศักยภาพของผู้นำ การวางแผนดำเนินงาน งบประมาณ สถานที่ การมีส่วนร่วม โดยให้ประชาชนในส่วนของผู้นำชุมชน ประธานกลุ่มผู้ประกอบการ และคณะกรรมการชุมชน ได้มาสนทนาโต้ตอบรวมถึงแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และการสนทนากลุ่มของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐจำนวน 4 หน่วยงานและผู้นำชุมชน ในประเด็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากภาครัฐที่ลงมาสู่ชุมชน ความสำคัญของนโยบาย การรับรู้เกี่ยวกับนโยบาย และการตอบสนองต่อนโยบาย

3. การสังเกต (Observation) ซึ่งผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำนวนปริมาณนักท่องเที่ยว และรูปแบบลักษณะที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนของนักท่องเที่ยว เพื่อนำไปเป็นข้อมูลประกอบในส่วนของสถิตินักท่องเที่ยว และประเภทของกลุ่มนักท่องเที่ยว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากเอกสาร (Documentary Research) และ การวิจัยภาคสนาม (Field Research) ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ งานวิจัย รายงาน แผนพัฒนาตำบล และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2. การสนทนากลุ่ม ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ประธานกลุ่มผู้ประกอบการทั้ง 3 กลุ่ม และเจ้าหน้าที่จากภาครัฐทั้ง 4 หน่วยงานดังกล่าว โดยมีการบันทึกเสียง และการจดบันทึกเพื่อใช้ในการวิเคราะห์

3. การสังเกต โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และรูปแบบลักษณะที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนของนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท่องเที่ยวมาทำการสรุป โดยนำมาใช้เป็นพื้นฐานของข้อมูลในการนำมาจัดทำแบบการสนทนากลุ่มและการสังเกต

โดยนำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสนทนากลุ่ม และการสังเกตมาตรวจสอบ ความสมบูรณ์และความถูกต้อง และสรุปประเด็นที่ทำการศึกษา โดยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ และสอดคล้องของข้อมูล โดยใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผล และทำการสรุปข้อมูลในรูป ของการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่อที่จะนำมาเสนอเป็นแนวทางการศึกษาในเชิงลึกของการนำ นโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะนำมาเสนอต่อไปในขั้นตอนที่ 2 ของการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการศึกษาวิจัย

เป็นขั้นตอนการศึกษาในประเด็นที่ตั้งเป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ได้แก่

1. ศึกษาถึงการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยศึกษาทั้งก่อนและหลังในการนำนโยบาย ไปปฏิบัติ กระบวนการในการนำไปปฏิบัติ เพื่อศึกษาว่าการจัดการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจาก นโยบายหรือไม่ อย่างไร โดยศึกษาแหล่งข้อมูลจากผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการ และหน่วยงาน ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีการสัมภาษณ์
2. ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและผลของการนำนโยบาย ไปปฏิบัติ โดยศึกษาแหล่งข้อมูลจาก ผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน ภาครัฐ โดยวิธีการสัมภาษณ์ และการสังเกต

กลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำศูนย์ท่องเที่ยว และคณะกรรมการชุมชนในชุมชน บ้านบางพลับ หมู่ที่ 4 ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 8 คน
2. เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐจำนวน 4 หน่วยงาน ได้แก่ นักพัฒนาชุมชนอำเภอ จำนวน 1 คน จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบางคนทีจังหวัดสมุทรสงคราม นักวิชาการส่งเสริม การเกษตร จำนวน 1 คน จากสำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม เกษตรตำบล จำนวน 1 คน จากสำนักงานเกษตรอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม และรองนายกองค์การบริหารส่วน ตำบลบางพรหม จำนวน 1 คน รวมทั้งหมดจำนวน 4 คน
3. กลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งมีจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพสตรีเกษตรพัฒนาบางพรหม กลุ่มส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ไร้สารพิษ และกลุ่มโฮมสเตย์ โดยศึกษาข้อมูลจากประธานกลุ่มของทั้ง 3 กลุ่ม รวมจำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. การสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อใช้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การนำนโยบายไปปฏิบัติของชุมชน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

2. การสังเกต (Observation) โดยผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) เป็นการสังเกตโดยผู้วิจัยมิได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือร่วมกระทำในเหตุการณ์ที่เฝ้าสังเกตอยู่ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในชุมชนในประเด็นของผลจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ประธานกลุ่มผู้ประกอบการทั้ง 3 กลุ่ม และเจ้าหน้าที่จากภาครัฐทั้ง 4 หน่วยงานดังกล่าว โดยมีการบันทึกเสียงและการจดบันทึกเพื่อใช้ในการวิเคราะห์

2. การสังเกต โดยการสังเกตลักษณะชุมชนหลังจากที่นำนโยบายมาปฏิบัติแล้ว เกิดผลอย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปสู่การปฏิบัติและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มาทำการสรุป โดยนำมาใช้เป็นพื้นฐานของข้อมูลในการนำมาจัดทำแบบสัมภาษณ์ และการสังเกต

โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกต มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลที่รวบรวมมาทั้งหมด มาทำการแยกแยะ จัดหมวดหมู่ และสรุปประเด็นที่ทำการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์และสอดคล้องของข้อมูล โดยใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผล และทำการสรุปข้อมูลในรูปแบบของการวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่อที่จะนำมาเสนอเป็นข้อมูลของการนำนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปสู่การปฏิบัติและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของแหล่งท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์ ชุมชนบ้านบางพลับ หมู่ที่ 4 ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม